

■ FORUM

Parc da vent Lumnezia:
Uras per in NA!

Da raschun ein las paucas Lumnezianas ed ils paucs Lumnezians en general encunter energias regenerablas. Sch'ina tala metoda da producir energia fa denton dapli donn che quei ch'ella porta alla populaziun ed agl ambient eis ei uras da gir NA ad aschia in project.

Sche la maioritad dils hospes da vacanzas e possessurs da secundas habitaziuns fa attents ils indigens che la Lumnezia piardi si'attractivitat turistica cun in parc da vent eis ei uras da gir NA al Parc da vent Lumnezia.

In project da tala dimensiun, che drova sis onns da construcziun, caschuna enorm bia traffic supplementar tras Cumbel, Vella, dils cuolms da Crusch/Patiram siado, tochen l'Alp Sezner/Alp Nova e vinavon – sin ina via ch'ei aunc da construir per traffic grev da 100 tonnas – tochen sigl Um Su/Schiarls/Bas Cavel. Plinavon ein ils 18 indrezs da mintgama 195 m altezia e 150 m ladezia (rotors) vesevels naven da mintga vischinadi dalla Lumnezia. Per evitar quell'influenza negativa silla qualitat da viver lumneziana eis ei uras da gir NA ad aschia in project.

Sche varga la mesadad dalla summa d'investiziun va ord la regiun, per grond part schizun egl exteriur, e sch'ils iniziants empermetten sis piazzas da lavur, da l'autra vart exista denton il prighel che bia dapli piazzas van a piarder, cunzun el turissem, eis ei uras da gir NA a quei project.

Mo cun far empermischuns finanzialas a vischnancas e populaziun, las qualas ils iniziants san sez buc sch'els vegnan da tener en e mo cun pagar caffè e stortins selai la maioritad lumneziana speronza buca cumprar. Mo cul patratg ch'ei detti daners san ins buca sustener seriusamein aschia in project. Igl ei pia da mussar che l'identitad lumneziana e las valurs lumnezianas ein buca vendeivlas e perquei uras da gir NA al parc da vent.

Dapi il 2010 exista il project d'in parc da vent el territori digl Um Su. Sch'in EWZ (Elektrizitätswerk der Stadt Zürich) seretrai dil project e sch'ils iniziants ein enteifer 10 onns buca habels da concretisar lur project e metter sin meisa detags e cefras exactas eis ei uras da gir NA al parc da vent Lumnezia.

Pascal Casanova, Lumbrein

Parc da vent Lumnezia:
Nezegiar la schanza

Dapi pressapauc 10 onns udin e discurren nus dil parc da vent sigl Um Su. In project ch'ha caschunau discussiuns fetg contraversas e fetg emoziunalas. Bia differentas fatschas jastras ein stadas al tgamun da quei grond ed innovativ project ed han sviluppau adina puspei novas ideas, cun ni senza daners en sac! Aschia ei era la sceptica carschida adina dapli culs onns.

Entginas fatschentas en Lumnezia han gia astgau profitar ed han aschia saviu exequir lavurs sigl Um Su. Denton ei la situaziun actuala buca gest per far reclama sch'ins mira tgei ch'ins ha schau anavos sil cuolm en quei liug.

Ei dat aunc bia auers facturs, seigi quei positivs ni negativs, che fan buca pli semplia la decisiun dils 14 da november.

Denton eis ei ina schanza. Tut che vul electricitad, mo negin che vul producir ella. Sche nus midein nuot sche dat la natira enzacu la risposta.

Occupaziun per il mistregn dess il parc da vent segir e franc ils proxims onns ed el generass sviultas en differentes secturs en Lumnezia. Nus vulein gie ch'ei marschi enatzei en nosa Val.

Nuot ei segir, la schanza da far in pass fuss cheu ed ei vala da prender ella.

Curdin Derungs, Vella,
parsura dall'Uniun da commerci e professiun Lumnezia

Roger Jöhrmann, vicemanager da la serenera, cun sia figlia Anja vi d'analisar provas d'aua en la serenera da l'EMS.

Passa 60 uffants fascinads al di
dal futur tar l'EMS-Chemie

■ (cp) En tut 63 uffants e giuvenils han passentà il di nazional dal futur tar l'EMS-Chemie. Avantmezdi han las scolaras ed ils scolars sustegni lur geniturs al plaz da lavur. Suentermezdi han els lutegià umets dad LED e resgia tocca da metal per in puzzle da Tetris en il lavuratori, experimentà cun grond tschaffen en il labor ed exercità da manischar il plunader en il magasin da curunas autas. Il di nazional dal futur dastgan scolaras e scolars accompagnar lur mamma u lur bab al plaz da lavur. Els vesan tge ch'ils geniturs fan mintga di e pon gist far sez pitschnas incumbensas praticas. Durant questa visita emprendan els d'enconuscher meglier la lavur da lur geniturs e survegnan forsia gia in u l'auter impuls per tscherner pli tard la dretga professiun.

Fruagnar tar l'EMS

Cun gronda tensiun e plain mirveglias èn ils 63 uffants vegnids a quest «di da lavur» a Domat sin l'areal da l'EMS. Enstagl da seser sin il banc da scola hai gist gi num «salidar las collegas ed ils collegas da biro», «far copias», «liquidar pendenzas»

ubain «ordinar documents». En il labor da perscrutaziun han els maschadà colurs per materials sintetics spezialas da l'EMS, en la tecnica applitgada han els emplenì la pressa d'injecziun cun granulat da l'EMS ed en la serenera da l'interpresa han els examinà provas d'aua. Uschia è l'avantmezdi passà sco il vent!

Elavurar tocs – manischar il plunader
– experimentar

Il suentermezdi han ils uffants pudì far atgnas lavurs praticas en il lavuratori, en il labor ed en la spediziun. Betg mo l'inschign manual, er il pensar tecnic è ussa stà impurtant: Co fatsch jau glischar la lampina dad LED? Co elavur jau or dad in simpel toc da metal in puzzle da Tetris? Pertge fa questa mixtura stgima? Vegn jau da manischar il plunader sin millimeters exact? Cun intgins tips e suenter in pèr emprovas han ils uffants dumagnà cun success las incumbensas. Uss han els stui bugliar, furmar, glimar e fresar il toc elavurà en il lavuratori da metal, ir cun il plunader il pli spert pussaivel tras in labirint en il magasin da curunas autas u examinar flommas en il labor d'emprender.

Il scolar Jan Cadosech traglischa dal plachair: «Il pli captivant èsi stà da colurar flommas en il labor d'emprender – sco in vair perscrutader!»

In success cumplain sin via
en l'avvenir professional!

Cun l'assistenza competenta dals geniturs, dals furmaturs professiunals da l'EMS e dals emprendists da l'EMS han tut ils uffants prendi per maun cun entusiassem las incumbensas e scuvert lur abilitads praticas e lur interess per las scienzas naturalas.

Betg da smirvegliar sche l'ina u l'auter sa gia suenter il di dal futur da quest onn vaira exact tge professiun ch'ella u el vul emprender pli tard. Tranter ils collavurators ed emprendists da l'EMS actuals datti numnadamain era da quels ch'han fatg ils emprims pass en lur professiun gist durant il di dal futur. L'EMS sco la pli gronda ed innovativa scoladra d'emprendists en la Svizra sidorientala porchia a partir da l'onni proxim schizunt 15 differentas professiuns d'emprendissadi ed è dacurt vegnida undrada cun il Premi da furmaziun nazional.

«reWork»: Communabel per in
return en la professiun reussì

■ (cp) Passa 100 personas han visità la mesemna saira l'occurrenza d'infurmaziun da la rait reWork en il Forum Würth a Cuira. reWork, ina reuniun lucica d'emploiadars, da medis, d'assicuranzas socialas e da sindicats s'engascha per che la circulaziun d'infurmaziuns e la collavuraziun tranter ils participants cun

in'incapitad da lavurar pli lunga vegnian meglieradas. Ils pertutgads duain vegnir integradus uschè spert sco pussaivel puspè en il process da lavur e restar durablamain sauns.

Surtut employiadars èn s'infurmads quella saira davart il tema reintegraziun en il martgà da lavur. Tar in podium han

els udì d'in pertutgà e la persuna spezialisada accompagnada tge temas che spetgan tar ina reintegraziun. «La sanadad è fitg impurtanta, ina malsogna po tutgar nus tuts», ha explitgà la moderatura Melanie Salis da bell'entschatta. Al podium han ins recumandà als visitaders dal forum da tegnair il tema malsogna psichica en mintga interpresa sin il radar. Attenziun è per ils employiadars ed ils commembers dal team il pled-clav. Pertge ch'ina malsogna psichica è invisibla. Qua vuli dir da percepir da tuttas varts ad uras ils signals d'alarm. E gist tar malsognas psichicas è il return en la professiun savens in process da lunga durada che sto vegnir accompagnà da tuttas varts per avair success.

Fertant ch'ils preschents a la discussiun da podium pon perseguitar la discussiun tranter in pertutgà, ina media spezialista per psichiatria e psicoterapia, il cussegiader d'integraziun da l'AI ed in coach da job davart ils blers champs ch'èn pertutgads tar in burnout han els pudì sa perfecziunar silsuenter concretamain tar trais lavuratori. Quai davart ils temas «Resilienza organisatorica», «Collavurators cun depressiun» sco er «Il profil d'integraziun basà sin resursas REP».

Thomas Pfiffner, manager da l'Uffizi da l'AI chantunal ed il responsabel per l'occurrenza, beneventan ils passa 100 participants. Invistas captivantas: Al podium.

Colloqui rumantsch
cun Tina Planta-Vital

eu less
tockler
la taila fina
in tai
chi's mouva
i'l vent chod
da la saira

Il nov cudesch da poesias «Il blau tocca la terra» preschenta l'autura al public da Turitg en in colloqui cun *Mevina Puorger*. L'occurrenza vegn sustegnida da l'Uniun da las Rumantschas e dals Rumantschs en la Bassa.

Lieu: Universitad da Turitg, Sala G-212 en l'edifizi principal
Mardi, ils 19-11 da las 19.00–20.30
Rebass da 50% cun commembranza da l'URB.

■ CAFÉ RUMANTSCH

«Cafés Rumantschs»
november/december

1. «Café rumantsch» a Razén

Mardis, ils 19 da november allas 20.00 el Café Clavau a Razén.

«Café rumantsch» a Sevgein

Data: gievgia, ils 21 da november allas 19.00

Liug: Ustria Cauma

Tematica: Nus giughein cun quadrels, figurats e hartas und sprechen somit «spie-lend» Romanisch

«Café Rumantsch» a Vuorz

Data: gliendisdis, ils 2 da december allas 20.15

Liug: Hotel Ucliva

Tematica: Quella gada havein nus treis hospes alla meisa gronda. *Nadja Cadonau, Carla Gartmann e Georgina Janki* ein las treis dunnas da Vuorz tier RTR. Tuttas treis lavuran tier Radiotelevision Svizra Rumantscha, mintgina en in'otra funcziun. Cun ellas discurren nus da lur lavur.

LA QUOTIDIANA

Editura: Samedia Press AG
Editur: Hanspeter Lebrument
CEO: Thomas Kundert
Scheffredactor: Martin Cabalzar
Redacziun

Agentura da Novitads Rumantscha (ANR):
Flurin Andry (fa), Augustin Beeli (abc),
Sandro Buchli (sb), Andreas Cadonau (ac),
Annatina Filli (afi), Hans Huonder (hh),
Susi Rothmund (sr), Gion Nutegn Stigier (gns).

Collavurators redacziunals:
Giusep Capaul (gc), Lucas Deplazes (ld),
Bartholome Tscharner (bt).

Adressas redacziunals:
La Quotidiana, Via Sommerau 32, 7007 Cuira,
tel. 081 255 57 10,
mail: redacziun@laquotidiana.ch

Agentura da Novitads Rumantscha (ANR):
Via da Masans 2, 7000 Cuira,
tel. 081 250 48 00,
mail: anr@spin.ch
Surselva: tel. 081 936 47 00,
mail: surselva@anr.ch
Engiadina: tel. 081 864 81 12,
mail: engiadina@anr.ch
Surmeir: tel. 079 430 69 30,
mail: surmeir@anr.ch
Schons: tel. 081 637 13 45 / 079 869 03 18
mail: tscharner.savognin@bluewin.ch

Editura Samedia,
Via Sommerau 32, 7007 Cuira;
tel. 081 255 50 50,
mail: verlag@samedia.ch

Servetsch d'abunents e da distribuziun:
Via Sommerau 32, 7007 Cuira,
tel. 0844 226 226,
mail: abo@samedia.ch

Inserats:
Samedia Promotion,
Via S. Clau Sura 11, 7130 Gion
tel. 081 920 07 17, fax 081 920 07 18,
mail: ilanz.inserate@samedia.ch

La Quotidiana cuppara tschintg giadas ad emna
Ediziun derasada: (Südschweiz cumplet)
73364 exemplars, Ediziun vendida 69321 exem-
plars (WEMF-/SW-beglaubigt, 2018)
Derasaziun: 163 000 lecturs (MACH-Basic 2018-2)

Pretschs d'abunaments sut:
www.suedostschweiz.ch/aboservice

Communicaziun da participaziun considerabla
sin fundament da art. 322 CP:

nagin

© Samedia

Ulteriuras infurmaziuns sut: rework-gr.ch